

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

НАУКОВА РОБОТА

на тему: «Значення громадського простору в
суспільному житті та вплив молоді на його розвиток»

Виконала здобувач вищої освіти за
освітньо-професійною програмою
«Місцеве самоврядування»
Спеціальності 074 «Публічне
управління та адміністрування»
освітнього ступеня «Бакалавр»
4 курсу, 1 групи
факультету економіки та менеджменту
денної форми навчання
Будаква Валерія Олександрівна
Науковий керівник: Лозинська Тамара
Миколаївна

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ ТА МОЛОДІЖНИХ ХАБІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ОСЕРЕДКУ	6
1.1. Постановка проблеми	6
1.2. Досвід європейських країн в організації громадських просторів	10
1.3. Український досвід створення громадських просторів	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ОБЛАШТУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ І МОЛОДІЖНИХ ПРОСТОРОВИХ ЗОН	21
2.1. Технологія «розумного парку» як інноваційне рішення створення громадського простору	21
2.2. Благоустрій та озеленення зон загального користування	26
2.3. Молодіжна політика міста як запорука формування соціально- відповідальної громади	33
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ МІСТА	38
3.1. Просторова політика на прикладі м. Полтава як важливий чинник сталого розвитку	38
3.2. Рекомендації щодо втілення моделі «розумний парк» у м. Полтава	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	49

АНОТАЦІЯ

Наукова робота «Значення громадського простору в суспільному житті та вплив молоді на його розвиток» присвячена дослідженню благоустрою, озелененню публічних просторів та втіленню моделі «розумних парків», а також роль молодіжної спільноти у розвитку громади міста.

Останні десятиліття європейські та азійські країни впевнено показують світу розвиток у сфері громадської ініціативності, що тягне за собою неминуче зростання соціальної відповідальності, демократії та взаємоповаги громадян один до одного і до держави. Українська громадськість нині переживає становлення суспільної свідомості, зростання громадської відповідальності за стан життя місцевої спільноти. Позитивним є те, що молодь виявляє все більшу активність як у розбудові міста, так і в розбудові країни, не зважаючи на недостатність практичного досвіду і відсутність достатньої формалізації їх діяльності.

Ключові слова: громадський публічний простір; молодіжна рада; просторовий розвиток; озеленення; «розумний парк».

ANNOTATION

Scientific project «The meaning of public spaces in social life and impact of youth on its development» is devoted to research of cities facilities, gardening public spaces and implementing smart parks approach as well as to the role of youth in publicity.

European and Asian countries confidently showed their development in branch of public initiative last decades. That leads to an inevitable growth of social responsibility, democracy and mutual respect to each other and to the state. Now Ukrainian publicity experiences formation of common social awareness and growth of social responsibility for life condition in local community as well. It is pleasant to observe that the youth reveals activeness in city development inspite of lack of practical experience and absence of formalizing their activity.

Keywords: public space, youth council, space development, smart park.

ВСТУП

Розвиток громадських просторів має стати важливим пріоритетом міської політики. Громадські простори – це площі, вулиці, парки, пішохідні алеї, сквери, набережні, майданчики та усі інші відкриті міські простори, які містяни використовують для прогулянок, відпочинку, зустрічей та спілкування. Це ті місця, де люди відчувають зв'язок з містом та іншими людьми. Проводити час на вулиці має бути так само комфортно, як і вдома. Такі місця є осередками соціальних контактів і громадського діалогу, місцями, особливості яких є визначальними для ідентичності мешканців цих міст.

Актуальність даної теми полягає в тому, що українська громадськість із впровадженням реформи децентралізації активізувалася у сфері розвитку громадянських компетентностей, але все ще не має достатнього досвіду їх практичної імплементації.

Щоб виконувати повноцінно свої функції, громадські простори повинні бути доступними, безпечними й різноманітними; вони мають уможливлювати безперешкодний рух усіх цільових груп, що формують міське життя; пропонувати людям місця для зустрічей, відпочинку, дозвілля; не виключати спонтанних або тимчасових способів використання – спільного користування без необхідності оплати. На жаль, наведене бачення громадського простору не відповідає наявній практиці його формування, що створює незручності для усіх гендерних груп: дівчаток і хлопчиків різного віку, чоловіків і жінок похилого віку, водіїв і пішоходів, власників тварин і хворих на алергію, любителів гучної музики та прихильників спокійного відпочинку тощо.

Мета дослідження – провести порівняльний аналіз міжнародних практик розвитку громадських просторів, впливу молодіжної політики на їх формування, виявити проблеми урбанізованих громадських просторів та запропонувати можливі способи їх розв'язання.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі **завдання**:

1. Здійснити обґрунтування проблеми;
2. Систематизувати досвід європейських країн в організації громадських просторів;
3. Розкрити зміст технології «розумного парку»;
4. З'ясувати роль молодіжної політики у забезпеченні благоустрою міста;
5. Розробити пропозиції щодо удосконалення політики просторового розвитку міста та обґрунтувати доцільність впровадження технології «розумного парку».

Об'єкт дослідження – просторовий розвиток сучасного міста.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні аспекти формування громадського простору та вплив молоді на його розвиток.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти, зокрема Конституція України, Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку, Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», Указ Президента України «Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року», Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»; Державні будівельні норми України. Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення ДБН 360-92**, Б.2.2-12:2019 Планування і забудова території; офіційні статистичні дані Міністерства молоді та спорту України; веб-сайти органів державного управління, органів місцевого самоврядування, інтернет-ресурси; наукові публікації за тематикою дослідження.

У своїй роботі ми використали такі методи збору і дослідження інформації, як: аналізу та синтезу, статистичного аналізу, компаративного аналізу, графічний, монографічний.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ ТА МОЛОДІЖНИХ ХАБІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ОСЕРЕДКУ

1.1. Постановка проблеми

Повсякденні практики, пов'язані з міським способом життя – використання міських благ поза межами власного помешкання, споживання, щоденна комунікація – є публічними і відбуваються у міському публічному просторі. Він оточує нас практично всюди – на тротуарі, в парку, в громадському транспорті, на ринку, в музеї, в університетських аудиторіях і центрах сучасного мистецтва, в торговельних центрах і в громадських приймальнях органів влади, а також у соціальних мережах та інтернет-форумах, які дозволяють поєднувати видиму приватність із публічною іматеріальністю віртуального простору. В той же час вимір та межі «публічності» надзвичайно відрізняються в різних містах та регіонах, трансформуючись під дією економічних, політичних, соціальних і культурних чинників.

Історично публічний простір є однією з ключових категорій розуміння урбаністичного способу життя і демократичного міського управління. Із часу виникнення в античній Греції демократії як способу управління полісом, який прийшов на зміну тиранії чи аристократії, вона ототожнюється з містом: як із спільнотою повноправних громадян, так і з простором, у якому ці громадяни існують як політичні істоти. Публічні простори античності – агори грецьких міст та форуми римських – були тими місцями, в яких перетинались і змішувались політика, торгівля і репрезентація. Основним призначенням цих просторів були необмежені соціальні інтеракції, що сприяло вільному циркулюванню думок і підтримці політичного балансу в державі, не дозволяючи посадовим особам полісу узурпувати владу. Все це було можливо допоки повноправне населення найбільшої елінської держави – Афін у класичний період – складало близько 30-40 тисяч осіб.

Публічні простори сучасних міст функціонують набагато складніше. Всі згадані вище простори є «громадськими» за визначенням, тобто призначені їхніми проектувальниками для масового громадського використання у різних режимах [8].

Ініціативи з розвитку міста можуть йти «згори», від влади, а можуть — «знизу», від мешканців. Відповідно, місто може розвиватись «згори-вниз» (top-down), або «знизу-догори» (bottom-up). Зазвичай в реальному житті ці підходи змішуються, діяльність міських спільнот обмежена: наприклад, дуже складно за допомогою низових ініціатив створити систему громадського транспорту чи побудувати багатоквартирний будинок. Але деякі міські проблеми мають вирішуватись активністю жителів. І першою з цих проблем є створення комфортних відкритих просторів для спілкування, відпочинку та дозвілля.

Однією з перших спроб залучення громадян до створення громадського простору стала розробка у 1975 році у США Project for Public Spaces (Проект для створення громадських просторів). Головною ідеєю даного підходу є самостійне створення (чи конструювання) комфортних місць для задоволення потреб місцевої громади (в англійській мові для позначення такої діяльності використовується термін Placemaking (місце-творення). Моделі організації громади ґрунтуються на ідеях відомих американських урбаністів Джейн Джейкобс та Вільяма Вайта. Центральною є теза, що міста мають будуватись та розвиватись для людей, а не складатись лише з автівок та торговельних центрів. Якщо ж місцева влада та великий бізнес не бачать сенсу у такій моделі розвитку міського середовища, зручного та співрозмірного людині, то його мешканцям не залишається нічого, окрім як об'єднуватись у міцні громади та локальні спільноти і самостійно робити міський простір комфортнішим.

Стратегія розвитку просторів в ідеалі має бути заснована на спостереженні за життям, дослуховування до думок місцевих мешканців та чіткому розумінні проблем. Це необхідно для отримання інформації про те,

як саме громадяни в певному районі користуються даним простором, які у них потреби та заняття. Якщо правильно все проаналізувати та «зняти» суперечності всередині громади, можна прийти до спільного бачення простору, перетворити цю візію на стратегію перетворення та впровадити її у життя.

Жителі м. Полтава мають певний досвід щодо формування бачення просторового розвитку міста, адже брали безпосередню участь у створенні візії інтегрованого розвитку міста – Концепції м. Полтава – 2030. Протягом двох з половиною років Полтавська міська рада спільно з командою українських та міжнародних експертів, місцевими представниками бізнесу, науки, громадськості та небайдужими громадянами працювали над даною Концепцією. Понад 10 тисяч мешканців разом розробляли шляхи розвитку міста [19].

Систематизація зарубіжного та вітчизняного досвіду розроблення проєктів створення громадських просторів дає можливість зробити висновок, що ця діяльність ґрунтується на дотриманні двох основних принципів, а саме:

1. Громада — це експерт. Ніхто краще місцевих жителів не знає околиці. Серед мешканців завжди є лідери думок, професійні чи аматорські історики місцевості, просто люди, які щодня ходять, їздять на велосипеді чи автівці, гуляють з дитиною. Вони можуть підказати важливі деталі. Крім того, члени громади завжди прагнуть бути почутими, тож вислуховуючи їх, влада має всі шанси на успішне вирішення проблем міста та підвищення рівня довіри до себе.

2. Створення місця, а не дизайну. Якщо є ціль — створити комфортний простір, то зазвичай виявляється замало дизайну. Щоб «оживити» місце, потрібні фізичні речі, які одразу оцінять члени громади. Також необхідно потурбуватись про те, як у місці буде відбуватись пішохідний транзит та як це вплине на бізнес навколо (наприклад, магазини чи кафе). Ідеальна мета — це створити простір, який буде відповідати потребам місцевої громади та

мати приємний зовнішній вигляд, буде наповнений активностями та вигодами, які в сумі будуть давати більше, ніж кожна з них окремо [8].

Роль молоді в створенні, розвитку громадських подій і місць та й у громадському житті в цілому є надзвичайно важливою. На жаль, зараз багато молодих українців виїжджають за кордон. У зв'язку з цим, питання якості та ефективності роботи з молоддю в громадах набирає «суспільної ваги». В Україні поняття «молодіжна робота» невизначене законодавством, а професії «молодіжний працівник» офіційно не існує. При цьому, майже в кожній громаді є особа, відповідальна за реалізацію молодіжної політики. З молоддю починають працювати в маленьких містах та селах, розуміючи, що це найкраща інвестиція в громаду.

Зараз в Україні проживає понад 11,5 мільйонів молодих людей віком від 14-ти до 35-ти років – це 27 % населення держави. Але, на жаль, у пошуках роботи та кращого життя багато молодих й кваліфікованих спеціалістів часто виїжджають з громад, з країни і ці негативні процеси тривають. Саме тому важливо, щоб місцеві громади уже зараз, на етапі об'єднання, визначали систему стимулів, які б допомогли зупинити міграцію молодих людей з населених пунктів.

Безперечно, будівництво, ремонт чи реконструкція шкіл, лікарень, доріг у громадах мають пріоритетне значення, але втілення в життя цих інфраструктурних проектів має базуватись навколо центральної мети – для кого вони призначені і хто наповнюватиме їх змістом. Важливо, що 52 % молодих людей готові особисто долучатися до ініціатив у громаді. І це вагомий показник того, що молодь хоче змінювати своє життя та життя своїх громад. Тож, молодіжна політика в сучасних умовах по своїй суті є складовою стратегії формування комфортного середовища для життя, розвитку, зайнятості молоді в громадах – середовища, яке дозволить молодим людям будувати своє майбутнє там, де вони народжені, там, де вони живуть, там, де вони хочуть жити. Її пріоритетними складовими є фінансове та кадрове забезпечення, розвиток молодіжної інфраструктури й залучення

молоді до процесу ухвалення рішень. Разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень, громади також мають стати відповідальними і за реалізацію молодіжної політики, яка, своєю чергою, створить імпульси для подальшого розвитку громад [23].

1.2. Досвід європейських країн в організації громадських просторів

Неможливо досягнути розвитку та високої якості життя, якщо жителі не є частиною процесу прийняття найважливіших рішень, що їх стосуються. Добре демократичне врядування, як одна з моделей публічного управління, базується на можливості реалізації повноважень органів місцевого самоврядування у тісній співпраці з громадськістю та усіма зацікавленими сторонами з метою підвищення якості життя громадян та розвитку громади, коли людина переміщується у центр демократичних інститутів та процесів.

«Публічні простори» створюються і утримуються для громадян з метою забезпечення можливостей для відпочинку, розвитку, сталого та гармонійного розвитку територій. Люди хочуть, щоб влада почула про їхні потреби в облаштуванні скверів, парків, території, вулиць, прибудинкових територій тощо. Органи влади на всіх рівнях повинні створювати умови (законодавчі та практичні рамки) та заохочувати громадську участь на всіх етапах формування та реалізації політики, створювати можливості та «точки входу» для громадян та неурядових організацій у процесі розробки, створення чи реконструкції публічних просторів [32].

Розглянемо досвід окремих країн у реалізації проєктів просторового розвитку міст і створення громадських просторів за участю громадян.

У польському містечку Тихи у 2011 році був створений водний гральний майданчик для того, щоб допомогти дітям відпочити у теплий літній день. Одним із головних завдань проєкту було вміщення водного майданчика в існуючий ландшафт. Архітектори гармонійно «вписали» контур басейну у стіну існуючих дерев (рис. 1.1-1.2).

Рис. 1.1.– 1.2. Водний гральний майданчик у м. Тихи

У якості матеріалів архітектори вирішили використовувати екзотичну деревину на підлозі перед входом і на лавках навколо басейну. Головним завданням було забезпечити безпеку басейну, захистити його від небажаних тварин та людей, беручи до уваги естетичний вплив паркану на ландшафт. Огорожу також виготовили з дерева як параметричну структуру, що базується на зміщених синусоїдах. Таким чином архітектори отримали делікатні характерні елементи, які відокремлюють басейн. Технічні частини були покриті травою, щоб мінімізувати антропогенний вплив на ландшафт. Барвисті водні іграшки були підібрані, щоб надати розмаїтості, крім того, була створена зона для дітей молодшого віку, батьки ж мають можливість слідкувати за своїми дітьми, сидячи на стільцях. А ввечері дитячий майданчик стає фонтаном із програмованим різнобарвним світлодіодним підсвіченням [6].

Пізніше, у 2014 році, у цьому ж м. Тихи міська влада разом із громадою оновлюють набережну, яка простягнулася уздовж східного берега озера Папрокани (Pargosanu) на 400 метрів і стала улюбленим місцем городян та туристів. Простір базується на дерев'яних доріжках, прокладених вздовж

берега озера, завдяки яким навколишній пейзаж можна оглянути з різних точок. Пішохідна і велосипедна доріжки спускаються майже до озера, а

місцями навіть прокладені над водою. На самій набережній архітектори натягнули сітку над водою, таким чином сотворивши величезний гамак для відпочинку (рис. 1.3–1.4).

Рис. 1.3. – 1.4. Оновлена набережна м. Тихи

Варто зазначити, що у процесі створення нового простору автори віддавали перевагу натуральним матеріалам. Для лавок і огорож використовувалися хвойні породи дерев, на велосипедних паркувальних майданчиках і під тренажерним обладнанням використовувався водонепроникний матеріал на основі мінеральних наповнювачів і гранул EPDM. Крім того, ввечері набережна освітлюється світлодіодними лампами, що робить простір ще й енергоощадним [6].

Німецький досвід створення громадських місць дещо відрізняється від польського. Ще у 2005 році, активісти створили бібліотеку під відкритим небом у занедбаному районному центрі Східної Німеччини. Це місце стало концентрацією активності міської громади, і за допомоги держави було розпочате будівництво нового простору. Архітектори розробили економний проєкт: бібліотека з 20 000 книг вмістилася на невеликій поп-ап платформі, побудованій з перероблених матеріалів іншої будівлі. Книги стоять на полицях і будь-хто з бажаючих може їх взяти, але тепер відвідувачі можуть відпочити в кафе, влаштувати пікнік на терасі або навіть відвідати лекторій – для цих цілей в бібліотеці побудували сцену.

Урбанізація промзони стала можлива завдяки високій соціальній відповідальності жителів. Книги в бібліотеці ніхто не охороняє, відвідувач може не реєструватися при вході, а сам майданчик не огорожений парканом і відкритий 24 години. При цьому за кілька років існування, жодна книжка не була вкрадена, навпаки, їхня кількість тільки збільшується, а стіни платформи не забруднюються написами або малюнками (рис. 1.5–1.6) [5].

Рис. 1.5. – 1.6. Громадська бібліотека під відкритим небом

Міський парк в Бредфордї (Великобританія), розроблений у 2012 році дизайнерами ландшафтів Gillespies та міськими дизайнерами за дорученням Бредфордської ради, є

місцем притяжіння для громадськості. Він містить найбільший водий простір

у місті – дзеркальний басейн площею 4000 квадратних метрів та найвищий міський фонтан у країні, який досягає вражаючої висоти 30 метрів (рис. 1.7–1.8).

Рис. 1.7. – 1.8. Бредфордський міський парк–фонтан

Варто зазначити, що воду можна повністю спустити, щоб забезпечити проведення масштабних заходів. Рівень води також можна трохи знизити, щоб розкрити шляхи, дозволяючи людям ходити по басейну між фонтанами. Дамба також розділяє воду на три басейни, які можуть бути злиті в будь-якій комбінації, щоб забезпечити невелику площу подій, з водою як фоном дійства. Басейн містить 600 куб. м води та більше 100 фонтанів.

Освітлення відіграє важливу роль у розширенні використання парку після настання сутінок. Воно було ретельно збалансоване, щоб забезпечити грайливу атмосферу нічного часу, зберігаючи функціональні вимоги до центру міста. Рівні освітлення були вибрані, щоб найкращим чином збалансувати різні пішохідні переходи, створити зручну навігацію навколо парку [3].

Центр візуальних мистецтв в Дордрехті Нідерланди у 2014 році, співпрацюючи з конструкторським бюро Амстердаму, запросили 10 європейських дизайнерських фірм для розробки цікавого об'єкту для грального майданчика, щоб завершити дизайн нового суспільного простору в квадраті Gouverneursplein (рис. 1.9. – 1.10.).

Рис. 1.9. – 1.10. Енергетична карусель в Дордрехті, Нідерланди

На рис. 1.9. – 1.10. зображена енергетична карусель Dordrecht, що перетворилась у знакове місце зустрічі для людей різних вікових груп, які повертають канати і виробляють енергію, щоб ввечері карусель висвітлювалася різнокольоровим світлом. Таким чином Dordrecht стала не просто об'єктом інфраструктури, а окремим громадським простором.

У дизайні каруселі використані канати різної довжини, що дозволяє користуватися інтерактивним простором і малюкам, і дорослим. Кінетична енергія, що виділяється людьми, які грають, через мотузки захоплюється карусельною структурою і зберігається в батареї під ігровим сайтом. Коли починає смеркатися, батарея каруселі подає енергію, щоб освітити конструкцію, при збільшенні швидкості каруселі відтворення енергії збільшується і лампи горять яскравіше. Колір вогнів також змінюється в залежності від того, скільки енергії було вироблено у будь-який конкретний день [4].

В паризькому діловому районі Ла Дефенсе у 2016 році створили простір-бієнале міських меблів, у центрі якого – ідея «Глобального села». Працівники ділового округу звикли до повсюдної сірої кольорової гами, суворих ліній та твердих кутів, тож новий простір має дати людям можливість відкривати для себе околиці району в новому вигляді. З цією метою архітектори створили «квартал» міських меблів у поєднанні з деревами (рис. 1.11–1.12).

Рис. 1.11. – 1.12. Реалізація ідеї «Глобальне село» в районі Ла Дефенсе м. Париж

Проходячи шістдесят метрів, містяни потрапляють на дерев'яну набережну, яка відкриває нові перспективи, а вздовж дороги розташовані два місця відпочину, де можна помилуватись пейзажем або поспілкуватись з друзями та колегами [7].

Отже, розглянувши закордонні практики розвитку громадських просторів можемо зробити висновок, що комфорт, практичність і в той же час ексклюзивність і незвичайність публічних місць привертають увагу не тільки місцевих жителів, і й туристів, що обов'язково залишає слід у вигляді поповнення місцевого бюджету й зростання місцевої економіки.

1.3. Український досвід створення громадських просторів

В Україні лише починає реалзуватися людиноцентрична модель публічного управління, але за останні 5 років зроблені помітні кроки щодо переформатування принципів управління і, найголовніше, активізації громадян, без участі яких дана модель не може бути реалізована. Разом із цим члени місцевих громад ще й досі проявляють байдужість щодо створення громадських просторів, що певною мірою обумовлено погіршенням загальної економічної ситуації в країні та зниженням життєвого рівня населення.

Співкоординатор ради з урбаністики Києва, Григорій Мельничук, зазначає, що публічні простори отримують все більше поширення у світі. Спостерігається переосмислення поняття «публічний простір» як такої частини міського середовища, що вони виконує не лише транспортну функцію, а й безліч інших – торгіву, ділову, комунікативну тощо. Під публічним простором зараз розуміють вулицю або площу, якнайкраще адаптовану для людського спілкування – це й обладнання лавами, зазвичай нестандартними, бездротовим Інтернетом, і відповідне планування та розташування. Тобто, публічний простір – це ідеальне місце для комунікацій, що в епоху розшарування суспільства, його розрізненості унаслідок зростання ролі віртуального спілкування є надзвичайно важливим. Відповідно, публічні простори отримують все більше поширення у світі, наприклад, у Нью-Йорку проведено велику кампанію з перетворення невеликих пустирів та парковок на публічні простори – і містяни суттєво змінили погляди на міське середовище.

Публічні простори в Україні проектують зазвичай молоді архітектори, але основним аргументом при цьому виступає модність такої діяльності. Насправді ж, створюючи той чи інший публічний простір, зручний для різних комунікацій певних соціальних груп, можна суттєво змінювати характеристики міського простору, робити місто зручним і комфортним для проживання. Голова правління ГО «Парк Наталка», автор реалізованого проекту «Парк Наталка» у Києві, Наталія Черногуб, наголошує, що в Україні більшість містян відпочиває в торговельних центрах, тоді, як у Європі навпаки – на свіжому повітрі: в парках, скверах, на численних спортмайданчиках та цікавих розвиваючих комплексах. В Україні до цього часу вкрай недостатньо комфортних, привабливих місць, де можна було б відпочити. Якщо в окремих містах України (Ужгород, Вінниця, Харків) спостерігається осучаснення публічних просторів, ці міста починають приваблювати все більше туристів з усієї країни. Сім'ї з дітьми із задоволенням їдуть в парк Горького чи екопарк Фельдмана до Харкова, безліч молодих людей їдуть до Ужгорода подивитися як квітне сакура, а до Вінниці, щоб побачити фонтани. Тобто, зростання уваги в Україні до планування публічних просторів сприятиме не лише створенню комфортних, екологічних та зелених зон, а й матиме виражений позитивний економічний ефект [28].

Можемо спостерігати, що з введенням партиципаторного бюджетування (бюджету участі), українці стають більш активними в облаштуванні громадських просторів. Бюджет участі надає можливість кожному громадянину брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проєктів для покращення міста та/або голосування за них. Будь-який житель міста може подати проєкт, пов'язаний з покращенням життя в місті, взяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні і спостерігати за тим, як його проєкт реалізують в рамках бюджету (додаток А). В Україні вперше бюджет участі було впроваджено в 2015 році в трьох містах: Чернігові, Черкасах та Полтаві. В цілому ж на сьогодні партиципаторний бюджет

активно впроваджується в більш, ніж 45 містах, 23 з яких – обласні центри [1]. Детальніше розвиток облаштування громадських просторів у деяких українських містах наведено у додатку Б.

Так, мультифункціональний громадський простір KROP:HUB створили у Кропивницькому. Там місцеві мешканці можуть презентувати свою

творчість, навчитися новому, долучитися до благодійних ініціатив, а також допомогти ветеранам відчувати себе потрібними, перебувати разом із громадою (рис. 1.13–1.14).

Рис. 1.13. – 1.14. Постери в KROP:HUB

Ініціаторка створення KROP:HUBу Інна Колпак зазначила, що раніше будівля, яка стала центром даного простору, була складом, його надала у користування обласна рада. П'ять років тут збиралися бійці і волонтери, спілкувалися, плели маскувальні сітки, згодом силами небадужих зробили ремонт, а зараз це майданчик для благодійних заходів, презентації стартапів і місце подяки ветеранам [36].

Перший приклад створення молодіжного центру в Україні, коли об'єднались молодь, бізнес, громада і влада всіх рівнів спостерігаємо у м. Вінниця, де в травні 2017 року координаторка молодіжного центру Світлана Ярова ініціювала підготовку майданчика для майбутнього центру. Проект вдалося реалізувати в рамках конкурсу «Бюджет громадських ініціатив», з бюджету міста було виділено 1 млн грн. Директорка центру Світлана Ярова наголосила, що більше року центр функціонував в експериментальному

режимі. Там проводились різні заходи, організовані громадськими організаціями, молоддю. Вони допомогли створити нові ідеї для наповнення закладу. В центрі абсолютно інклюзивне й доступне середовище та є наміри претендувати на Знак якості Молодіжних центрів Ради Європи (рис. 1.15–1.16) [24].

Рис. 1.15. – 1.16. KVADRAT-хаб у Вінниці

В Києві, Чернігові, Вінниці та Львові представлена мережа центрів підтримки інновацій та підприємництва ІНУВ, який заснований Seed Forum Ukraine Foundation та успішно функціонує з 2012 року (рис. 1.17).

ІНУВ пропонує зручну локацію, цілодобовий режим роботи, простір для коворкінгу, івент-зону, конференц-кімнати, можливість відвідування всіх подій в ІНУВ, wi-fi та іншу необхідну техніку Його резидентами є такі успішні стартапи. Як платформа для пошуку репетиторів Preply, ІТ-курси GoIT, онлайн-примірочна AstraFit та інші [28].

Рис. 1.17. ІНУВ у Києві

Хаб у Донецькій області, на сході України, подолав чимало викликів. Отримавши підтримку на перетворення у потужний ресурсний центр для громадських організацій у 2014 році, команда з його створення опинилася у зоні воєнного конфлікту, наслідком чого стало виділення з однієї громадської організації відразу трьох – «Точка Доступу» у Краматорську, Громадський холдинг «Група Впливу» у Києві та аналітичний центр Фабрика Думки «Донбас».

Тетяна Дурнева, виконавча директорка ГО «Група впливу» зазначила, що співпраця хабів створює синергетичну цінність – те, заради чого потрібна мережа хабів в Україні, щоби дійсно посилювати громадянське суспільство і вплив на державну політику [37].

Отже, можемо дійти висновку, що українське суспільство досить активно розвиває мережу освітньо-культурних громадських центрів. Це однозначно свідчить про те, що громада впливає на своє життя й прагне до його вдосконалення.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ОБЛАШТУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ І МОЛОДІЖНИХ ПРОСТОРОВИХ ЗОН

2.1. Технологія «розумного парку» як інноваційне рішення створення громадського простору

Наразі дуже гостро постає питання екологічності міст (рівень забруднення повітря, розташування шкідливих підприємств у межах міста, озеленення і т.п.) як на національному рівні, так і на планетарному, тому невід’ємною частиною громадської діяльності є екологічне управління.

Його застосування зумовлено, насамперед, необхідністю реалізації прав громадян на участь в управлінні державними справами, яке проголошено в ст. 38 Конституції України [8] (додаток В) та забезпечення захисту від свавілля органів влади, нехтування і зневажання екологічних та суміжних з ними прав населення. Збереження природних ресурсів і охорона навколишнього середовища стали включатися до соціальних політик лише недавно, разом із зростанням уваги до екологічних проблем, посиленням громадської свідомості та відповідальності.

Право громадян на участь у процесі прийняття рішень при здійсненні екологічного управління передбачено багатьма міжнародно-правовими актами. Зокрема, принципом 10 Декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку встановлено [10] (додаток Г): «Екологічні проблеми найкраще вирішуються за участю всіх зацікавлених громадян на відповідному рівні. На національному рівні кожен індивід повинен мати можливість належного доступу до всієї інформації про навколишнє середовище, яка є в розпорядженні владних структур, включаючи

інформацію щодо небезпечних речовин та видів діяльності, а також можливості брати участь у процесі прийняття рішень. Держави сприяють інформуванню й участі громадськості» [10].

Національним законодавством України також передбачено можливості здійснення громадянами та їх об'єднаннями функцій екологічного управління. У багатьох випадках воно регламентує участь громадськості в процесі екологічного управління значно ширше, ніж це передбачено міжнародними нормами. Зокрема, ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [16] (додаток Д) закріплює екологічні права громадян України. У розділі IV цього Закону – «Повноваження органів з управління в галузі охорони навколишнього природного середовища» – міститься ст. 21 «Повноваження громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього природного середовища», в якій встановлено права громадських природоохоронних об'єднань [14].

Якщо розглядати дане питання у контекст економічного й сталого розвитку економіки, то з поширенням Інтернету речей, хмарного обчислення, мобільного Інтернету та інших сучасних інформаційних технологій одним із способів екологізації міських просторів стала модель «розумного парку». «Розумні парки» дозволяють економити завдяки зростанню масштабів виробництва, за рахунок промислових кластерів і показують ефект синергії через ефективну взаємодію підприємств цих кластерів, що стимулює регіональний економічний розвиток. Інтелектуальні ресурси пропонують суттєву кадрову підтримку промислових парків. Співпрацюючи з підприємствами, «розумні парки» пришвидшують розвиток можливостей дослідження і розробки, а також зміну досягнень. За рахунок дотримання вимог і стандартів будівництва у подібних парках екологічне питання певним чином вирішується у позитивну сторону.

У цілому традиційні промислові парки пропонують тільки апаратні інфраструктури, такі як: вода, електроенергія, газ, транспортні засоби і будівлі – тим самим залишаючи інфраструктури інформаційних технологій

та розумних систем остеронь. Тож, суттєвою необхідністю стає розробка рішення, яке вирішує проблеми традиційних парків, такі як відсутність планування, дублювання інформаційно-технологічних розробок, неефективні інформаційно-технологічне обслуговування та витрати ресурсів.

У контексті стрімкого розвитку економіки технопарків при їх створенні постають такі питання:

- як створити бренди парків та закріпити позитивний вплив цих брендів;
- як підвищити рівень загального обслуговування парків в умовах, коли багато уваги приділяється їх будівництву, а не функціонуванню;
- як створити для парку нові моделі стійкої експлуатації і можливості отримання прибутку.

Сучасні техно-компанії пропонують зазвичай такі рішення: мережеві інфраструктури; центри даних хмарного обчислення; обслуговування та управління парком; розумного будівництва.

Впровадження технології «розумного парку» допомагає розв'язати ряд проблем:

- створення мережевої інфраструктури із бездротовим Інтернетом 2G/3G,
- створення центру даних і відповідної хмарної платформи в парку, які звільняють від необхідності самостійної розробки інфраструктур інформаційних технологій для економії ресурсів, скорочення витрат і підвищення ефективності користування парком;
- впровадження розумної системи експлуатації та управління парком для операторів парку з метою підвищення рівня його обслуговування;
- реалізація заснованого на інформаційних технологіях розумного управління будівлями парку й контролю споживання електроенергії [34].

На прикладі м. Тайцан, міського центру округу Сучжоу В Китаї розглянемо «розумний парк» «Нове місто науки й освіти». Платформа спільного обслуговування була створена на основі хмарного обчислення й

Інтернет-управління фізичними об'єктами як ключової інфраструктури галузі комп'ютерно-інформаційних технологій. Вона проєктувалася на розвиток суміжних галузей у Шанхаї, Сучжоу та інших частинах Китаю.

Дана система підтримує зріст ринку і стимулює розширення галузі інформаційно-комп'ютерних технологій, поєднуючи державну «хмару» з приватною (рис. 2.1. – 2.1.).

Відрізняючись від традиційного режиму управління парком, рішення тайцанського «Нового міста науки й освіти» дозволяє комітету управління даним парком збільшити рентабельність й експлуатаційні можливості, створити безпечне й енергозберігаюче середовище для користувачів і співробітників парку.

Рис. 2.1. – 2.2. «Нове місто науки й освіти» і дзеркальне озеро Хуантьян у «Новому місті науки й освіти», Тайцан (Китай)

Створення розумних парків не лише вирішує завдання технологічного характеру, а й змінює пейзажі на краще (рис. 2.3. – 2.4.).

Рис. 2.3. – 2.4. Набережний пейзаж на річці Лю в «Новому місті науки й освіти» та виставковий павільйон міського планування, Тайцан (Китай)

Розумний парк «Вангу» у технологічному серці Китаю – м. Шенчжень (межує з Гонкогом) займає загальну площу в більш ніж 700 000 кв. м. і будівельну площу більшу за 420 000 кв. м (рис. 2.5.). Даний парк здатний розмістити від 300 до 500 підприємств, задіяних в галузі Інтернет, електронної комерційної діяльності та Інтернет–управління фізичними об'єктами із загальним оборотом на суму 30 млрд юаней. Надаючи такі послуги, як: хмара відряджень, хмара людських ресурсів, хмара зборів, управління власністю, офісне обслуговування, послуги життєвого циклу й промисловості – рішення даного парку сприяє всебічному використанню підприємств, стимулює зниження ними експлуатаційних витрат, а також їхню конкуренцію [33].

Рис. 2.5. «Розумний» парк «Ванг»у в Шеньчжені (Китай)

Українські міста (і навіть столиця) поки що складають концепції, стратегії або проєкти по впровадженню подібних паркових зон. Хоча в таких містах як Київ, Львів, Дніпро та Одеса можна знайти реальні приклади «розумних парків», вони все ще дуже відрізняються від китайських технічними, експлуатаційними та управлінськими рисами.

Визначним прикладом громадської ініціативності є ГО Noosphere, яка в рамках співпраці з Дніпровським національним університетом імені Олеся Гончара пропонує привести до ладу паркову зону в районі вулиці Казакова у Дніпрі, більш відому як парк Гагаріна. Якщо порівнювати, то діяльність полтавських ГО спрямована здебільшого на освітньо-просвітницькі заходи (в

яких містяни, на жаль, досить пасивні). Цьому є виправдання, адже для впровадження високо-технологічних проєктів необхідні не тільки кошти, а й розуміння громадян та повага до суспільних благ, культура, протидія вандалізму та соціальна відповідальність.

Вивчивши зарубіжний досвід створення розумних парків, можемо запропонувати інноваційну-технологічну ідею створення громадського публічного простору для м. Полтава, яке вважається парковим містом. Отже, на основі будь-якого існуючого парку, дотримуючись державних будівельних норм, пропонуємо надати парку сучасної інженерної форми і smart-змісту. На нашу думку, парк має бути зручним місцем, де можна:

- Проводити лекції та майстер-класи;
- Отримати доступ до електронної бібліотеки;
- Організувати спортивні змагання, творчі конкурси, концерти;
- Проводити квести і брати участь в них.

Рис. 2.6. Візія облаштування громадського парку

Можемо дійти висновку, що технологія «розумного парку» є досить актуальною в світі, що урбаністично й стрімко розвивається, лаконічно поєднуючи природні чинники, інформаційно-хмарні обчислення та економіку зростаючих підприємств.

2.2 Благоустрій та озеленення зелених насаджень загального користування

Основні тенденції проблем благоустрою та озеленення населених пунктів як в Україні, так і за кордоном полягають у створенні ефективного та оптимального балансу зеленого фонду міста, житлової і громадської забудови та промислових територій. Варто відмітити, що містобудівні рішення залежать від природних передумов, специфіки проектованої території, соціальних факторів і еколого-економічної доцільності. Оптимальне озеленення населеного пункту формує умови комфортного проживання населення і своєю композиційною структурою довершує естетичний і художній вигляд міст, а також архітектурно-просторове сприйняття міського пейзажу.

На жаль, в умовах сьогодення, при озелененні великих міст постають одні і ті ж проблеми, незалежно від характеру та умов розвитку самих населених пунктів. У першу чергу – це нерівномірність озеленення території та недостача площ різних типів озелених територій в окремих районах. Так, важливим є озеленення територій навколо промислових вузлів міста, що в умовах сьогодення майже не реалізується.

Також, окрім територій лісопарків, парків та садів, урбанізовані території недостатньо забезпечені малими об'єктами зелених насаджень – бульварами, скверами, внутрішньо міськими насадженнями. Ця проблема особливо чітко відображається при статистично-картографічному аналізі озеленення населених пунктів. Так, загальний показник озеленення міста може бути досить високим. Проте, при картографічному аналізі видно, що найбільшу частку цих показників складають лісопарки, які оточують місто та включені в склад зеленої зони міста, тоді як центральна частина міста, сельбищні та промислові території забезпечені зеленими насадженнями недостатньо. Реставрація старих та створення нових територій зайнятих зеленими насадженнями проходить необдуманно та несистематично [17].

Для подальшого інженерно-планувального забезпечення міських парків та скверів якісною інженерно-транспортною інфраструктурою визначені ємності по відвідуванням в «годину-пік».

Відповідно вимог ДБН 360-92**, (п.5.6), допустиме навантаження для парків та скверів – 100 осіб/га [11].

Запропонована кількість рослин на об'єктах є рекомендаційною згідно нормативних документів. За нормативами орієнтовна кількість видів зелених насаджень на об'єктах благоустрою зеленого господарства на 1 га території має співвідношення, представлене у таблиці, що наводиться нижче [11].

Основний напрямок реконструкції – збагачення асортименту дерев і кущів, введення видів найбільш стійких до шкідливих викидів у повітря, облаштування місць для короткочасного відпочинку як тихого, так і активного (таблиця 2.1.).

Табл. 2.1. Орієнтовна кількість видів зелених насаджень на об'єктах благоустрою зеленого господарства на 1 га території

№ п/п	Об'єкти благоустрою	Дерева, шт.	Кущі, шт.	Газони, га	Квітники, м ²
1.	Парки	265	1160	0,66	155
2.	Сквери	260	1116	0,62	110
3.	Бульвари	230	3600	0,37	180
4.	Лісопарки	4040	4780	0,80	20

Цей підхід забезпечить початок робіт по перспективному озелененню і створить можливість на майбутнє використання в озелененні більшого різноманіття в асортименті, бо загальна політика міста, в кінцевому результаті, повинна бути направлена на створення неповторного, різнобарвного та ошатного вигляду площ, вулиць та мікрорайонів міста, тому запропонований асортимент направлений на виконання саме такого завдання.

В процесі реконструкції або капітального ремонту значний об'єм робіт повинен буде займати і зніс зелених насаджень, у першу чергу будуть вирубатися пригнічені, пошкоджені, аварійні дерева. Вирубка певної частини дерев буде пов'язана з розкриттям простору для створення перспектив, видових точок і відкриття найбільш декоративних дерев і галявин.

При проведенні реконструктивних робіт потрібно:

- використання кондиційного, переважно місцевого походження без ознак враження хворобами і шкідниками посадкового матеріалу;
- дотримання правил агротехніки створення зелених насаджень;
- регулярний догляд за зеленими насадженнями;
- застосування добрив та хіміко-біологічний захист рослин [20].

При створенні об'ємно-просторових та художньо-декоративних груп потрібно враховувати біологічні, екологічні і декоративні властивості рослин і притримуватися принципів підбору насаджень (екологічний, біоценотичний, систематичний і декоративний). На нашу думку, вдалими варіантами зелених насаджень у паркових зонах м. Полтава можуть бути дерева, зазначені в додатку Л. Сьогодні в озелененні виокреслюються декілька перспективних напрямків:

- специфічний прийомом озеленення став підйом рівня рослинності на 0,3-1 м над пішохідним простором; вертикальне озеленення – цілий комплекс прийомів озеленення, спрямованих на створення або декорування вертикальних поверхонь за допомогою ліан і ампельних рослин, в тому числі і створення фітостін (перетворення фасадів міських будівель в справжні вертикальні сади); стаціонарне і мобільне контейнерне озеленення, при якому використовують не тільки невеликі кашпо і вазони з яскравими однорічниками, в тому числі ампельними, а й величезні ємкості, де легко поміщаються деревні рослини; створення озеленення на даху (це один з найпростіших і найоригінальніших способів задоволення двох протирічних потреб – більш щільне розташування будівель і збільшення площі зелених насаджень. Ця ідея лягла в основу концепції зелених дахів, яка вже активно реалізується в багатьох містах світу, і яка, швидше за все, стане ще популярнішою в майбутньому);
- озеленення покинутих територій заводів, вулиць, залізничних колій (Хай-Лайн парк (High Line Park) Нью-Йорк; Монреаль: занедбані вулиці – міські парки; Копенгаген: пустирі і інші земельні ділянки, що не використовуються перетворено в «кишенькові» сквери) [14].

Зелені насадження є одним з найбільш важливих типів громадських територій в місті і вони представляють собою місце, куди городяни вирушають, щоб розслабитися, зустрітися з друзями і сім'єю і возз'єднатися з природою. Однак, зелені насадження вимагають більш регулярного догляду, ніж будь-які інші об'єкти міста. Це одна з головних причин, чому сьогодні важко їх створювати. Тому одним з ключових питань, яке неодмінно треба розв'язати в майбутньому – забезпечення збільшення фінансування цієї статті витрат, а також неодмінне залучення приватних спонсорів і добровільні пожертвування. Для оптимізації умов проживання у м. Полтава та сприяння задоволенню естетичних потреб мешканців міста, на наш погляд, першочергово слід здійснити ряд планувальних, організаційних та технічних заходів з упорядкування зелених насаджень у відповідності до функціонального зонування та планувальної структури населеного пункту.

При цьому передбачається:

- проведення першочергової інвентаризації існуючих зелених насаджень усіх категорій у межах населеного пункту відповідно вимог [9];
- розширення площ зелених насаджень загального користування (без урахування забудови резервних територій, житлових районів).

Окрім того, заходами щодо вирішення питань розвитку та збереження зелених насаджень загального користування є:

- формувальна, омолоджувальна обрізка та санітарна прочистка дерев та кущів;
- поступова заміна насаджень, які досягли вікової межі на знакові дерева та чагарники для досягнення ландшафтної індивідуальності;
- активне впровадження квіткового оформлення паркових територій;
- оновлення якісного стану і збільшення асортименту зелених насаджень при здійсненні реконструкції і ремонтів об'єктів зеленого господарства;

- своєчасне виконання комплексних агротехнічних заходів з утримання зелених насаджень, їх захисту від хвороб і шкідників, кореневого і позакореневого підживлення добривами;

- залучення громадських організацій до участі в заходах з озеленення міських територій.

Вимоги до насаджень загального користування:

- приведення парків і скверів у відповідність до нормативних показників рівня озеленення відповідно до вимог ДБН 360–92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» [9];

- впровадження акцентованого виду озеленення об'єктів, тобто орієнтованого на окремий переважаючий видовий склад насаджень, так як тенденції змін деревної рослинності в усіх групах парків ведуть до зменшення різниці між ними, втрати парками їх ландшафтної своєрідності, а збереження ландшафтної оригінальності парків, її підкреслення є важливою умовою містобудування;

- проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- організаційне забезпечення та реалізація локальної схеми екомережі м. Полтава шляхом підсилення існуючих об'єктів (ядер, буферних зон, сполучних та відновлювальних територій) та створення нових.

Для поливання та зрошення зелених насаджень загального користування, краще було б передбачати використання місцевих поверхневих джерел та ґрунтових вод з будівництвом місцевих групових або локальних поливальних систем. Основним джерелом водопостачання для забезпечення даних потреб приймаються поверхневі води, у разі неможливості їх використання (недостатнього корисного об'єму водою чи значної віддаленості об'єкту від поверхневих джерел) – ґрунтові [12].

Для скорочення витрат води на потреби поливання та зрошення необхідно впроваджувати використання механізованих та автоматичних поливальних систем.

В межах ділянок території проектних зелених насаджень загального користування було б необхідним облаштування громадських вбиралень, з послідувачим їх підключенням до централізованих мереж каналізації міста (при можливості) або розміщення пересувних біотуалетів.

При комплексному озелененні території м. Полтава необхідно передбачити будівництво мережі зовнішнього освітлення на проєктованих алеях загальноміських парках та скверах, а також реконструкцію існуючої мережі зовнішнього освітлення.

Відповідно до ДБН В.2.5.-28-2006 [12] «Природне та штучне освітлення» зовнішнє освітлення передбачає створення середньогоризонтальної освітленості загальноміських парків: головні входи – 6 лк, допоміжні входи – 2 лк, центральні алеї – 4 лк, бокові алеї – 2 лк, площадки масового відпочинку та ін. – 10 лк.

Одним із варіантів оптимального рішення для організації освітлення парків та скверів є використання автономних світильників на сонячній енергії. Їх установка не вимагає підключення до електромережі. Використання сонячних панелей дозволяє скоротити витрати на електроенергію і освітити території, на яких відсутнє централізоване енергопостачання.

Систему автономного освітлення на сонячних батареях можна оснастити і додатковими функціями: контроль рівня освітленості – у «режимі очікування» світильник буде світити на 20-40% від своєї потужності, а коли в контрольованій зоні виявляється якийсь рух світловий потік збільшується до 100%; оснащення системи таймером, який дозволить задіяти роботу освітлювальної установки в потрібний час. Від того на скільки правильно підібрані потужності сонячних батарей і ємність акумулятора буде залежати правильна функціональність освітлювального комплексу, а також його вартість.

2.3. Молодіжна спрямованість міста як запорука успішної соціально-відповідальної громади

Сьогодні Україна реформується. На шляху розвитку молодіжної політики – створення можливостей для молодої людини бути успішною, знаючою та значущою. Особливо важливо звернути увагу на малі громади, які мають можливість і шанс збудувати системну роботу із молоддю для розвитку сільських територій, – зазначає Олександр Ярема, заступник міністра молоді та спорту України, – а також рекомендує інструмент молодіжних рад для громад, які думають на 5-10 років наперед і які прагнуть розвиватися.

Молодіжна рада – це інструмент молодіжного «голосу», який дає можливість почути молодих людей. Це консультативно-дорадчий орган, який утворюється при органах місцевого самоврядування із представників молоді для консультування, розробки та реалізації молодіжної політики на місцях.

Наявність молодіжної ради в громаді свідчить про те, що місцева влада готова до системної та прозорої молодіжної політики (а це означає, що громада не помилилась на останніх виборах).

У США та Канаді, розвитку молодіжних рад сприяли такі організації як – the Freechild project і Points of Light Foundation. Важливим поштовхом для

участі молоді стала Конвенція про права дитини, яка була прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року, що спричинило справжній «бум» для молодіжних рад.

Уже в 1992 році Постійна конференція місцевих і регіональних органів влади Ради Європи, попередник Конгресу місцевих і регіональних органів влади, зрозуміла, що участь молоді вимагає прихильності з боку місцевих і регіональних органів влади до формування культури, в якій молоді люди мають можливість робити свій внесок цінними й значущими способами. Прихильність Постійної конференції була транспонована у Європейську хартію про участь молоді в муніципальному та регіональному житті, яка стала результатом дискусій між молодими людьми та місцевими і регіональними виборними представниками. Хартія була переглянута в 2003 році на прохання молодих учасників на конференції на тему «Молодь – рушійна сила в містах і регіонах», організованій Конгресом у Кракові (Польща) в березні 2002 р. для відзначення 10-тої річниці Хартії.

Преамбула переглянутої Європейської хартії щодо участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. Дану хартію, Україна як член Ради Європи, також ратифікувала [25].

У 2018 році Міністерством молоді та спорту України у партнерстві з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та спільно з представниками органів державної влади, асоціацій органів місцевого самоврядування, молодіжних громадських організацій, молодіжних консультативно-дорадчих органів, науковців та активної молоді з різних регіонів протягом двох стратегічних сесій у Києві та Львові було напрацьовано модель участі молоді, яка є описом теоретичних та практичних інструментів для участі молодих людей в процесах ухвалення рішень на національному, регіональному, місцевому рівнях. Також дуже важливо, що модель передбачає, що участь не обмежується організованими групами та громадськими організаціями, більшість її елементів можна застосовувати до широкого загалу громадськості та окремих осіб (додаток К) [13].

У м. Полтава спостерігається дещо незвична ситуація: молодіжних громадських організацій в місті безліч, натомість самої молодіжної ради як дорадчого органу Полтавської міської ради немає. Хоча в районних центрах: Лубни, Карлівка, Миргород – молодіжні ради відносно давно існують. На обласному рівні подібна ситуація: Полтавська обласна рада у партнерстві з Полтавською ОДА та Управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту тісно співпрацюють з Обласним молодіжним центром, який є комунальною установою (містить в собі три відділи обласний молодіжний центр праці, центр патріотичного виховання та підтримки громадських ініціатив молоді, гендерний ресурсний центр налагодження міжнародного співробітництва), але все ще не дорадчим органом.

Отже, організація, створення та включення до статутних документів обласної та міської рад Полтавщини органу молодіжних рад є необхідним і ключовим аспектом.

Задля привернення уваги молоді до наукових та освітніх активностей м. Полтава не вистачає інтерактивних музеїв, експериментаріумів. Дане питання відіграє ключову роль в рівні активності та ініціативності молодих людей, адже це прямо залежно і взаємопов'язано. Розглянемо декілька прикладів подібних музеїв.

1. «Експериментаніум» в Києві дозволяє відчувати молодь себе справжніми дослідниками, побачити, як зароджується торнадо і як створюється блискавка; змусить магніт літати або навіть запусить хмару під стелю.

Рис. Дослід в «Експериментаніумі»,

Київ

Постійна експозиція налічує понад 250 експонатів, які демонструють закони фізики, механіки, оптики, електрики, магнетизму й акустики. Окрім цього, в музеї діють експозиція з анатомії, окремий зал «Таємниці води»,

дзеркальний і лазерний лабіринти та ще безліч головоломок й ілюзій. Екскурсоводи не тільки розповідають, як влаштовані експонати, а й влаштовують видовищні навчально-розважальні шоу [21].

2. Музей «D.S. Секретна аптека» у Львові розташований у підвалі старовинної аптеки міста, де колись знаходилася лабораторія. Під час екскурсії гості познайомляться з левом-аптекарем, почують історії про алхіміків і самі стануть свідками хімічних експериментів. Тут організують особливі дитячі програми. У їх числі регулярні «Дитячі історії» з цікавими експериментами й повчальними розповідями і такі програми на замовлення, як «Лабораторія таємного аптекаря» із завданнями, конкурсами та подарунками, квест «У пошуках секретної формули» з прогулянками по місту з цікавими загадками. У сувенірній крамниці музею можна придбати і таблетки для щастя, мило для блондинок, шоколад для брюнеток та інші цікаві предмети [27].

3. Музей звуку в Одесі познайомить дітей з історією звукової техніки, покаже, на чому слухали музику двадцять, тридцять або навіть сто років тому.

Рис. Музей «D.S. Секретна аптека» у Львові

У колекції музею представлені такі експонати, як грамофони і патефони, радіоли і магнітофони, вінілові платівки, аудіокасети, музичні шкатулки, афіші, плакати та багато іншого. Цікаво, що багато чого з них можна не тільки вивчити зовні, але і послухати, порівняти, як звучать різні виконавці на сучасних і стародавніх пристроях [27].

Насправді інтерактивних музеїв по різних містах України досить багато («Ландау Центр» та музей дитинства в

Харкові, музей космонавтики в Житомирі, музей води в Києві, музеї науки в Одесі та Вінниці).

Рис. Музей звуку в Одесі

Але не в Полтаві, адже тут зосереджені пострадянські музеї, які не мають популярної кількості відвідувачів. Проте в Полтаві є безліч занедбаних будівель, збудованих ще за часи царизму. Можливо, вони не мають певної історичної цінності, але на нашу думку, вони цілком корисні до використання у якості інтерактивного місця для молоді..

Отже, пропонуємо створити Науковий центр повітря, оснований на дослідженнях різних станів повітря, а також з історичною прив'язкою до Котельникова Гліба Євгеновича, який сконструював перший парашут у світі і був родом з Полтавщини. Прийнятною будівлею може стати вул. Соборності (а саме будівля з табличкою Г. Котельникова), або старовинні будівлі на вул. Пилипа Орлика, адже це суміжна з центром міста вулиця.

Полтавщина має багату письменницьку спадщину в особах І. П. Котляревського, М. В. Гоголя, Є. П. Гребінки, Л. І. Глібова, Панаса Мирного, М. П. Драгоманова та ін. Тож, пропонуємо створити інтерактивний літературний музей з театральними постановками та можливістю відвідувачів брати участь в них, тим самим маючи змогу змінити хід відтворюваного твору і порівняти з реальним сюжетом. Прийнятними вулицями для створення даного інтерактиву можуть стати вул. Сковороди, Монастирська, Стрітенська, тому що вони відносяться до історичного центру міста, але не популярні і потребують уваги та реконструкції. Також пропонуємо не відставати від інших обласних центрів та запровадити науковий музей та оновити музей авіації.

Очевидно, що можуть виникнути питання стосовно прав власності на будівлі, але для того ми й зазначали вище молодіжні громадські організації та важливість молодіжних рад, які б у перспективі могли б лобювати створення інтерактивних місць у м. Полтава.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ МІСТА

3.1. Просторова політика на прикладі м. Полтава як важливий чинник сталого розвитку

Сьогодні адміністрації українських міст мають досить обмежені компетенції та ресурси у сфері міського планування. У той же час, слабкими є взаємозв'язки між ключовими суб'єктами міського розвитку: політиками, представниками місцевих та обласних виконкомів, землевласниками, експертами та іншими. Слід також зазначити, що співпраця з активними містянами не є поширеною практикою, а її переваги для спільного прийняття рішень значно недооцінюються.

Це часто знаходить пряме відображення у стратегіях розвитку та генеральних планах міст, що слабо пов'язані з існуючим локальним контекстом та сфокусовані виключно на кількісних показниках, як, наприклад, зростаюче число транспортних засобів та екстенсивний розвиток мережі в цілому. При цьому, такі аспекти, як ідентичність та якість, а також

здійсненність (існуюча політична структура) та життєздатність (економічні фактори, зокрема, наявні кошти) практично не розглядаються як важливі. Окрім цього, жорстка законодавча база існуючої планувальної системи також перешкоджає стратегічному міському розвитку та реалізації амбітних проєктів, що дійсно орієнтовані на краще майбутнє [31].

Міська географія досліджує соціо-просторові відмінності всередині міст та між ними – займається вивченням міст як систем в межах систем міст. З одного боку, це дослідження процесів та явищ в межах міст, з іншого, дослідження того ж між самими містами [22].

Перші просторові дослідження у містах започаткувала «чиказька школа» міської соціології у 1920-30-х роках. Її представники займалися дослідженням міського середовища та зосереджувалися переважно на абстрактних просторових схемах міст.

Ернст Берджесс (Ernst Burgess), наприклад, представляв просторову організацію міста у вигляді концентричних зон, кожна з яких належала окремій соціальній групі. Гомер Гойт (Homer Hoyt) модифікував модель Берджесса, стверджуючи, що різні активності та групи розміщуються не у концентричних колах, а в секторах — вздовж транспортних магістралей тощо (рис. 3.1) [30].

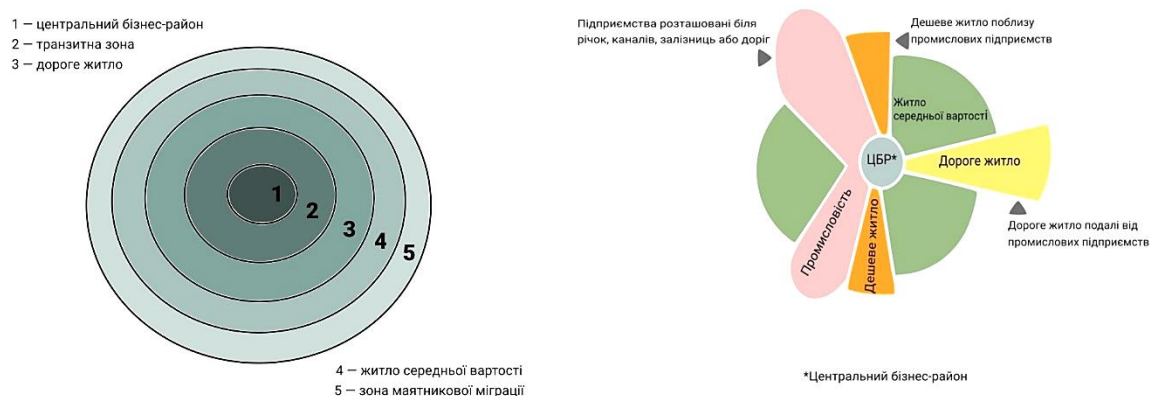

Рис. 3.1. Ліворуч: модель Берджесса; праворуч: модель Хойта

У відповідь на обидві моделі Чонсі Гарріс (Chauncy Harris) та Едвард Ульман (Edward Ullman) представили свою, в якій наполягали на наявності багатьох різних ядер у містах. Базуючись на моделі Йогана фон Тюнена, Вільям Алонсо (William Alonso) та Річард Мут (Richard Muth) розробили свою модель (bid rent theory), у якій конкуренція за землю між різними видами її використання — офісами, магазинами, житлом — призводить до залежності між відстанню місця до центру та його використанням. Таким чином, між центром і периферією з'являється нерівність через різні активності, які там розміщуються [27].

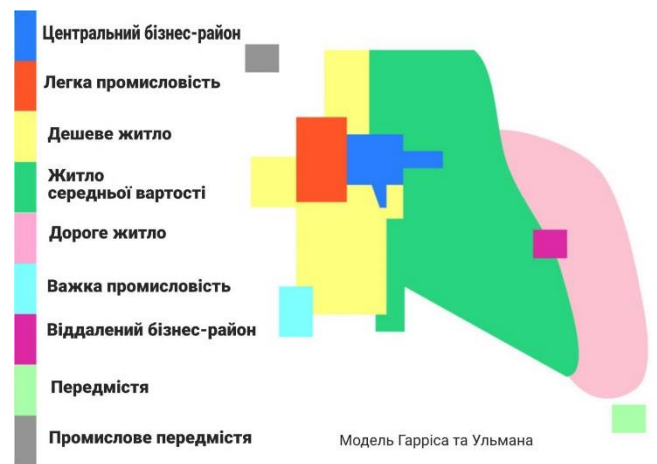

Рис. 3.2. Модель міста Чонсі Гарріса та Едварда Ульмана

Ці моделі, однак, стосувалися лише внутрішньої організації міського простору. Німецькі дослідники Вальтер Крісталлер (Walter Christaller) і Август Льош (August Losch) розробили «теорію центральних місць» для виявлення просторових закономірностей розміщення міст. «Ідеальною» — такою, яка мала би задовольнити населення міст у послугах — є шестикутна решітка, в кутах якої мали розміщуватися менші міста. Великі міста — «центральні місця» — розміщувалися в центрах цих шестигранників і мали надавати послуги, які населення не могло отримати у своїх малих містах [34].

На прикладі м. Полтава можемо спостерігати, що просторове уявлення міста існує, було затверджено у 9 листопада 2018 року на форумі. Візія Полтава 2030 роз'яснює (додаток), що до 2030 року місто має стати потужним регіональним центром, центром здорового способу життя, розвиненої економіки і т.п. Але даний документ не має логічних та покрокових дій, стратегічного плану, тобто вимагає бути доопрацьованою. Концепція Інтегрованого розвитку також не ідеальна, адже не містить

розрахунків по кожній діяльності, яку планується змінити на краще. Не прорахований економічний ефект, який планується досягти у 2030 році.

Отже, можемо дійти висновку, що міста не є породженням капіталізму, але відіграють ключову роль у функціонуванні та відтворенні капіталістичних відносин у суспільстві. Суспільство та простір поєднані між собою таким чином, що суспільство «продукує» простір, а тому він неодмінно матиме риси та характеристики, які властиві суспільству. Цей простір, у свою чергу, пізніше впливає на соціалізацію і таким чином відтворює суспільний устрій.

За капіталізму міський простір є умовою, середовищем та наслідком різних кругообігів капіталу. «Просторове закріплення» також може стати джерелом тимчасового вирішення проблеми накопичення капіталу. Однак, внутрішня суперечність накопичення капіталу проявляє себе у нерівномірному географічному розвитку. Такий розвиток накладається на процеси перемасштабування державної влади. Містам надається ширше коло обов'язків, але їм бракує ресурсів для реалізації цих зобов'язань. Боротьба різних місць та міст за ресурси веде до створення та реалізації нових «підприємницьких» стратегій міського управління.

Розуміння неоліберальних трансформацій як процесу неолібералізації дозволяє дослідити, як різні соціо-економічні процеси реалізуються у різних місцях та які наслідки це має для міської географії.

3.2. Рекомендації по втіленню моделі «розумний парк» стосовно парків м. Полтава

Досягнення цілі 11 «Сталий розвиток міст і громад» передбачає, що забезпечення сталого розвитку міст, поселень та громад як сприятливих середовищ проживання вимагатиме перенесення акценту з адміністративно затверджуваних планів на стратегування територіального розвитку. Для цього необхідні партнерство, взаємоузгодженість та інклюзивна участь

територіальних громад, органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства та бізнесу. Стратегії розвитку на локальному рівні мають бути сформовані з дотриманням принципів відкритості, інклюзивності та наукової обґрунтованості з одночасним впровадженням системи показників для подальшого моніторингу та громадського контролю у процесі реалізації [35].

Що стосується вітчизняних особливостей зростання міст, то, за даними спеціалізованого огляду, протягом останніх двох десятиліть в Україні спостерігалися тенденції до зниження чисельності та старіння населення, які потягли за собою важливі наслідки на рівні міст. Але це не означає, що населення міст не потребує якісних комфортних громадських місць [35].

Оскільки ідея створення технологічних «розумних парків» набуває поширення по всьому світу, пропонуємо розглянути декілька варіантів зміни полтавських парків на урбанізовані.

Дана концепція представляє парк «Співоче поле Марусі Чурай»: у якості білого хвилястого даху виступає накриття над сценою. Капсульна лавка (фото посередині зліва) є лавкою-зарядним пристроєм, адже на поверхні має влаштовану сонячну батарею. Паркова зона виконана у вигляді листя, що урізноманітнює пішохідну зону. Місце для нетворкінгу містян зі зручними пуфками *передбачається у теплі сезони*

Рис. 3.3. Модель парку «Співоче поле Марусі Чурай».

Модель невеликої площі перел театром ім. Гоголя. На фото представлені історичні будівлі навколо, але це перспектива «в ідеалі». Головний акцент даної моделі – зелені насадження навколо площі та дитяча карусель, яку можна створити по нідерландському прототипу (див. розділ 1, пункт 2).

Рис. 3.4. Модель площі

перед театром ім. Гоголя

Схематична модель оновленої пішохідної зони Каштанової алеї, яка «розширилася» в доріжках посеред дерев.

Рис. 3.5. Модель Каштанової алеї

Хотілося б передбачити в даних моделях такі інноваційні й технологічні речі, як:

- Система інформаційних дощок з QR-кодами для проведення квестів;
- Мобільні додатки з доповненою реальністю;
- Розробки в напрямку «аудіогід»;
- Система антивандальних девайсів для підзарядки гаджетів;
- Система, що дозволяє автоматично управляти освітленням території зонально в залежності від присутності людей й таке ін.

Отже, можемо дійти висновку, що зростання урбанізаційних процесів неминуче, настання цифрових технологій вже відбувається, а проекти «розумних» парків удосконалюються й впроваджуються в реальне життя.

Рушієм голоних змін перш за все є громада у співробітництві з органами місцевого самоврядування, державні інституції, іноземні партнери.

ВИСНОВКИ

Громадський простір – це частина міста, яка не є ні домом, ні роботою, ні торгівельним закладом, ні комунікацією між цими елементами. Він також не може бути комерційно орієнтованим та знаходитися у приватному користуванні.

Публічний простір у певній мірі є синонімом якості життя у місті. Це простір, пов'язаний з певними типами громадської діяльності, такими, як спілкування, дозвілля, простір, що створює умови для прогулянок та відпочинку, творчості та освіти.

Наявність громадського простору – це ознака демократичного суспільства. По суті будь-який міський простір є потенційно громадським. Ним може бути і вулиця, і парк, і сквер, і площа, і бульвар. Проте, щоб називатись громадським, він повинен сповідувати демократичні цінності, мати такі ознаки, як: відкритість, доступність, ізольованість від транспорту, безпечність і безбар'єрність місця, комфорт і безкоштовність.

Для повноцінного життя у місті нам потрібні різноманітні громадські простори – більші, і менші, відкриті для різноманітних подій. Такі простори не тільки пропонують певний вид діяльності, а й підштовхують мешканців генерувати різноманітні сюжети його використання. Саме через такий простір люди повертають собі відчуття того, що у них є право на місто. Саме тому ми зазначали важливість створення мезуйних інтерактивних центрів, які певним чином слугують громадським місцем теж, але ще й мають розвиваючу складову.

Звичайно, облаштування таких просторів потребує коштів. Проте витрати на їх створення поступово повертаються. Громадський простір створює культурний осередок та неповторну атмосферу міста, яка приваблює не лише мешканців, але і туристів. А це вже є тією самою окупністю затрачених сил і можливостей. Також необхідно пам'ятати, що відкритість просторів формує відкритість самого суспільства і є найголовнішим рушієм для молоді, з якої починаються зміни.

Суспільство не можна назвати суспільством, коли в ньому немає громадян, стурбованих якимись іншими питаннями, крім приватних. Тому і потрібні громадські простори. А це означає, що потрібно щось більше, ніж просто дозвілля, більше, ніж просто споживання, пиття кави. Публічний простір потрібен не лише для того, щоб задовольняти існуючий попит публіки, але і для того, щоб цю публіку формувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджет участі в містах України. Регіональний розріз : веб-сайт . URL : http://cvu.od.ua/ua/announce/byudjet-uchasti-v-mistah-ukrayini-regionalniy-rozriz_656/ (дата звернення: 15.10.2019)
2. Гінкго дволопатеве (білоба): Інтернет-видання Proxima. Декоративні росоини : веб-сайт . URL : <http://proxima.net.ua/ua/ginkgo-dvolopastnoe-ginkgo-bilobamariken.html> (даат звернення: 22.10.2019)
3. Громадський простір для людей. Досвід Великої Британії : веб-сайт . URL : <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-velykoji-brytaniyi/> (дата звернення: 14.10.2019)
4. Громадський простір для людей. Досвід Нідерландів : веб-сайт . URL : <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-niderlandiv/> (дата звернення: 14.10.2019)

5. Громадський простір для людей. Досвід Німеччини : веб-сайт . URL : <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-nimechchynu/> (дата звернення: 14.10.2019)
6. Громадський простір для людей. Досвід Польщі : веб-сайт . URL : <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-polshha/> (дата звернення: 14.10.2019)
7. Громадський простір для людей. Досвід Франції : веб-сайт . URL : <https://rubryka.com/article/gromadskyj-prostir-dlya-lyudej-dosvid-frantsiyi/> (дата звернення: 14.10.2019)
8. Громадський простір власними силами : веб-сайт . URL : <https://hmarochos.kiev.ua/2015/05/15/gromadskiy-prostir-vlasnimi-silami-chastina-1/> (дата звернення: 13.10.2019)
9. ДБН Б.2.2-12:2006 Планування і забудова територій : веб-сайт . URL : https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802 (дата звернення: 20.10.2019)
10. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14.06.1992 : веб-сайт . URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455 (дата звернення: 18.10.2019)
11. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92** : веб-сайт . URL : https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_360_92_ua/1-1-0-116 (дата звернення: 20.10.2019)
12. Дуб червоний: все для садівництва й городництва: веб-сайт . URL : <https://sad.agroc.com.ua/dekorativnye/124-dub.html> (дата звернення: 22.10.2019)
13. ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики» : веб-сайт . URL : www.dismpr.gov.ua (дата звернення: 20.10.2019)
14. Екологічні права громадян: як їх захистити за допомогою закону. Благод. фонд «Екоправо-Львів» : Центр громад. екол. адвокатури «Правнича ініціатива» для центр. та схід. Європи. К. : Інформ. агентство «Ехо-Восток», 1997. С. 14. 9 2.
15. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» № 3059-III від 18.11.2012 : веб-сайт . URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3059-14> (дата звернення: 23.10.2019)
16. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991 : веб-сайт . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 18.10.2019)
17. Інститут еволюційної екології України. Горобина звичайна : веб-сайт . URL : <http://www.ieenas.org/p/gorobina-zvichaina/> (дата звернення: 22.10.2019)
18. Конституція України : веб-сайт . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.10.2019)

19. Концепція інтегрованого розвитку м. Полтава 2030 : веб-сайт . URL : <http://www.2030.poltava.ua/ua/> (дата звернення: 12.10.2019)
20. Ларионов Г. А. Общественный экологический контроль. Государство и право. 1996. № 2. С. 65.
21. Мережа хабів сприяє утвердженню громадянського суспільства в Україні : веб-сайт . URL : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2018/02/01/sco-hubs.html> (дата звернення: 17.10.2019)
22. Міські географії та географії міст. Різні впливи на просторові нерівності : веб-сайт . URL : <https://mistosite.org.ua/articles/miski-heohrafiia-ta-heohrafiia-mist-yak-kapitalizm-vplyvaie-na-prostorovi-nerivnosti> (дата звернення: 25.10.2019)
23. Молодіжна політика в умовах децентралізації : веб-сайт . URL : <https://decentralization.gov.ua/youth> (дата звернення: 10.10.2019)
24. Молодіжний центр «KVADRAT» у Вінниці : веб-сайт . URL : <https://vinnicya.vn.ua/news/vinnycya/u-vinnyci-vidkryly-molodizhnyu-centr-kvadrat> (дата звернення: 16.10.2019)
25. Міністерство молоді та спорту України : веб-сайт . URL : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua> (дата звернення: 22.10.2019)
26. Міністерство розвитку громад та територій України : веб-сайт . URL : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/building/city-build/> (дата звернення: 22.10.2019)
27. Ненудні екскурсії: 12 цікавих інтерактивних музеїв України : веб-сайт . URL : <https://zruchno.travel/News/New/2822?lang=ua> (дата звернення: 23.10.2019)
28. Огляд хабів Києва: центри діяльності активних людей : веб-сайт . URL : <https://gurt.org.ua/articles/28265/> (дата звернення: 17.10.2019)
29. Павловнія: як виростити дерево–фенікс : веб-сайт . URL : <http://agro-business.com.ua/2017-09-29-05-56-43/item/12966-pavlovniiia-iak-vyrostyty-derevofeniks.html> (дата звернення: 22.10.2019)
30. Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року № 532/2013 від 27.09.2013 : веб-сайт . URL : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/532/2013> (дата звернення: 19.10.2019)
31. Публічний простір : веб-сайт . URL : <https://mistosite.org.ua/ru/articles/shcho-take-miskyi-publichnyi-prostir> (дата звернення: 10.10.2019)
32. Публічний простір: взаємодія з громадськістю : веб-сайт . URL : <https://www.prostir.ua/event/publichni-prostory-vzajemodiya-z-hromadskistyuu/> (дата звернення: 09.10.2019)
33. Умный парк: Интернет-издание ZTE : веб-сайт . URL : <http://zte.ru/enterprise/solutions/state-institutions/smart-park/> (дата звернення: 20.10.2019)
34. Участие общественности в правовом регулировании воздействия на окружающую среду. Вильям Фатрел, Гровер Рен, Ан Пауерз и др. : пер. с англ.

Вашингтон : Ин-т законодательства окружающей среды, 1991. С. 18. Як змінити характер твого міста. Київське видання : веб-сайт . URL : <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/yak-zminyty-harakter-tvogo-mista> (дата звернення: 15.10.2019)

35. Як організувати молодіжну раду у своїй громаді : веб-сайт . URL : <http://youthcouncil.com.ua/management> (дата звернення: 15.10.2019)

36. How can you define smart parks in your city. : веб-сайт . URL : <https://www.smartcitylab.com/blog/inclusive-sharing/can-parks-be-smart-these-are-the-key-aspects-that-define-a-smart-park/> (дата звернення: 17.10.2019)

ДОДАТКИ

Бюджет Учасі в обласних центрах України

Ценз для учасі в кампанії партиципаторного бюджету

18 років

Одеса, Дніпро, Житомир
Івано-Франківськ, Луцьк
Хмельницький, Харків
Черкаси

16 років

Київ, Вінниця, Кропивницький,
Львів, Миколаїв, Полтава,
Северодонецьк, Суми, Тернопіль,
Ужгород, Чернівці, Чернігів

14 років

Миколаїв

Хто може бути автором проектів

Фізичні
особи

Юридичні особи
Громадські організації
Суб'єкти господарювання

(Одеса, Харків)

Кількість голосів, які мають мешканці

Не має поділу проектів

5 голосів за проекти

Великі / малі проекти

1 за великий
проект1 за малий
проект

Статистика по бюджету учасі в обласних центрах за 2017 рік

2479

Проектів подано

401

Проектів обрано

512569

Голосів віддано

Додаток А

Витяг з Конституції України № 254к/96-ВР від 28.06.1996

Стаття 38. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

{Офіційне тлумачення положення частини першої статті 38 див. в Рішенні Конституційного Суду № 7-рп/99 від 06.07.99}

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Витяг з Декларації Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від
14.06.1992

Принцип 10

Экологические вопросы решаются наиболее эффективным образом при участии всех заинтересованных граждан - на соответствующем уровне. На национальном уровне каждый человек должен иметь соответствующий доступ к информации, касающейся окружающей среды, которая имеется в распоряжении государственных органов, включая информацию об опасных материалах и деятельности в их общинах, и возможность участвовать в процессах принятия решений. Государства развивают и поощряют информированность и участие населения путем широкого предоставления информации. Обеспечивается эффективная возможность использовать судебные и административные процедуры, включая возмещение и средства судебной защиты.

Витяг із Закону України **Про охорону навколишнього природного середовища**
№ 1264-ХІІ від 25.06.1991

Стаття 9. Екологічні права громадян України

Кожний громадянин України має право на:

- а) безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище;
- б) участь в обговоренні та внесення пропозицій до проектів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь в прийнятті рішень з цих питань;

{Пункт "б" частини першої статті 9 в редакції Закону [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

- в) участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;
- г) здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів;
- д) об'єднання в громадські природоохоронні формування;

е) вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація) та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації, за винятком обмежень, встановлених законом;

{Пункт "е" частини першої статті 9 в редакції Закону [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

є) участь у громадських обговореннях з питань впливу планованої діяльності на довкілля;

{Пункт "є" частини першої статті 9 в редакції Законів [№ 254-IV від 28.11.2002](#), [№ 2059-VIII від 23.05.2017](#)}

ж) одержання екологічної освіти;

з) подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище;

и) оскарження у судовому порядку рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо порушення екологічних прав громадян у порядку, передбаченому законом;

{Частина першу статті 9 доповнено пунктом "и" згідно із Законом [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

і) участь у процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки.

{Частина першу статті 9 доповнено пунктом "і" згідно із Законом [№ 2354-VIII від 20.03.2018](#)}

Законами України можуть бути визначені й інші екологічні права громадян.

{Частина друга статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5456-VI від 16.10.2012](#)}

Стаття 21. Повноваження громадських організацій у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадські природоохоронні організації мають право:

{Абзац перший частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5456-VI від 16.10.2012](#)}

а) брати участь у розробці планів, програм, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, розробляти і пропагувати свої екологічні програми;

{Пункт "а" частини першої статті 21 в редакції Закону [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

б) утворювати громадські фонди охорони природи; за погодженням з місцевими радами за рахунок власних коштів і добровільної трудової участі членів громадських організацій виконувати роботи по охороні та відтворенню природних ресурсів, збереженню та поліпшенню стану навколишнього природного середовища;

в) брати участь у проведенні центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, перевірок виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

{Пункт "в" частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5456-VI від 16.10.2012](#)}

{Пункт "з" частини першої статті 21 виключено на підставі Закону [№ 2059-VIII від 23.05.2017](#)}

д) вільного доступу до екологічної інформації;

{Пункт "д" частини першої статті 21 в редакції Закону [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

е) виступати з ініціативою проведення всеукраїнського і місцевих референдумів з питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, використанням природних ресурсів та забезпеченням екологічної безпеки;

{Пункт "е" частини першої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5456-VI від 16.10.2012](#)}

є) вносити до відповідних органів пропозиції про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

ж) подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі здоров'ю громадян і майну громадських організацій;

з) брати участь у заходах міжнародних неурядових організацій з питань охорони навколишнього природного середовища;

и) брати участь у підготовці проектів нормативно-правових актів з екологічних питань;

{Частина першу статті 21 доповнено пунктом "и" згідно із Законом [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

і) оскаржувати в установленому законом порядку рішення про відмову чи несвоєчасне надання за запитом екологічної інформації або неправомірне відхилення запиту та його неповне задоволення.

{Частина першу статті 21 доповнено пунктом "і" згідно із Законом [№ 254-IV від 28.11.2002](#)}

Діяльність громадських організацій в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до законодавства України на основі їх статутів.

Табл. Характеристика дерев, що швидко ростуть з метою перспективи їх насадження у парковій зоні (на наступній сторінці)

Назва дерева	Вартість, грн/од.	Характеристика
Павловнія	200	<ul style="list-style-type: none"> - максимально стійка до таких шкідників, як хрущі, совки, оленка волохата; - характеризується високою морозостійкістю. Нормально почувається за температури -25/-27 °С, витримує до -32 °С, не збавляючи темпів приросту; - використовують як вітрозахисну для захисту кустарних насаджень, при цьому не виснажує ґрунт. «Невдобку» можна перетворити фактично на мальовничий ліс; - є доволі посухостійким видом. Мінімальна норма вологи становить 400-450 мм на рік, оптимальна — до 750 мм на рік; - висаджувати можна і на схилах. Якщо ухил не більше 30°, то обробка проводиться механізована, якщо більше – вручну. Адаптується до будь-яких ґрунтів за кислотності рН 5,1-8,9, а рівень підземних вод повинен бути не ближче ніж 2 м до поверхні [29].
Північний червоний дуб	200	<ul style="list-style-type: none"> - досягає висоти 25 метрів; - досить стійкий в умовах Північно-заходу. У суворі зими можуть підмерзати кінці молодих гілок. Добре переносить умови міста. Помірно тіньовитривалий, але краще росте при повному освітленні; - стійкий до шкідників і хвороб; - використовують для одиночних і групових посадок, створення алей, посадок уздовж доріг і вулиць, так як відрізняється високою газостійкістю [12].
Гінкго дволопатеве	220	<p>при сприятливих умовах досягає висоти 20–30 м; досягає зрілості й починає плодоносити у 25–30 років; рекомендується для великих садів і парків, особливо в одиночній посадці;</p> <p>краще купляти в Україні (акліматизовані) в пластиковому контейнері з добривами, так рослина не піддається викопуванню з неминучим пошкодженням кореневої системи і після посадки гарантовано приживається.</p> <p>вважається пам'яткою природи світового значення і занесене до Червоної книги МСОП як вид, що перебуває під загрозою вимирання [2].</p>
Горобина	100	<p>Виростає до 15 м заввишки з гладенькою сірою корою та густою <u>короною</u>;</p> <p>річний приріст становить до 40 см у висоту і 30 см в ширину;</p> <p>середній вік 80–100 років, у сприятливих умовах до 150, а інколи й до 200 років;</p> <p>тіньовитривала, морозостійка рослина.</p> <p>Квітне в травні, плоди досягають у вересні [17].</p>

Катальпа кулевидна	360	Листопадне дерево з кулеподібною кронаю; Росте заввишки до 20 м; Листя восени не жовтіють; Вимагає багато поливу; Середній вік – до 100 років [15].
-----------------------	-----	--